

ARENT BERNTSENS FAMILIEOPTEGNELSER

AF

ALBERT FABRITIUS

Siden Oluf Nielsen i nærværende Tidsskrift 2. Rk. II, 1887, meddelte sin udførlige Levnedsskildring af Danmarks og Norges fructbare Herligheds Forfatter, Byskriveren og Raadmanden ARENT BERNTSEN (Bergen) har det været kendt, at den af ham oversatte Opbyggelsesbog: *Manuale de præparatione ad mortem* eller *Konst at dø* af Martin Moller, trykt hos Melchior Martzan i Kbh. 1637, findes i Det kongelige Bibliotek i et Eksemplar, som han forærede sin første Hustru i 1639, og hvori han har indført Optegnelser om sine Børn.

Skønt Oluf Nielsen har benyttet omtrent alle de faktiske Oplysninger, som rummes i Optegnelserne, kan der formentlig være Grund til at meddele dem i deres Helhed, især da Fadderlisterne giver et fyldigt og godt Billede af Arent Berntsens udstrakte Forbindelser indenfor Københavns Patriciat. Tillige er det maaske ikke uden Interesse i denne Forbindelse atter at henlede Opmærksomheden paa Oversættelsen – den er ikke omtalt i Eiler Nystrøms Artikel i Dansk Biografisk Leksikon (II, 538 f.) – og paa, at Arent Berntsens Flytning fra Varberg til København sandsynligvis er uden Forbindelse med Krigen.

Eksemplaret er ombundet i det 18de Aarhundrede i Halvbind og med ciseleret Snit. I Titelfeltet staar: *Konst at dø*, oversat af Arent Berntsen – i Tomefeltet: *Med egenhændige Familieoptegnelser &c.* – og forneden Ejernavnet: C. Brandt – der vel er identisk med den Christian Brandt (1733–80), der 1762 blev Famulus paa Det kongelige Bibliotek¹.

Foran Titelbladet findes syv hvide Blade med følgende Notater:

¹ Albert Fabritius: Det kongelige Biblioteks Embedsmænd og Funktionærer 1653–1943, S. 120.

(Bl. 1 a) Mitt Ægteskab med min kiere Hustrue, Karen Arentzd: haffuer Gud welsignit med følgende Børnn: Gud den allermegtigste wilde for sin Barmhiertigheds Skyld dem aff Naade welsigne och forsiune til sit Naffns Ære, deris Welstand och fællitz Weners Glæde. Amen.

1. MAREN ARENZSDATTER, fød i Warberg 1640, den 5. Januarij war Søndagen hell. 3 Konger Afften wed 8 slet om Aftenen vnder Vectens Tegnn, Solens och Mercurij Planeter. Faddere vahre velb. IFFUER KRABBE, Capt. HANS HOLST, JØRGEN HANSEN, PEDER JENSEN i Helsingøer, MORTEN LUDVIGSEN, DRUDE HANS JENSENS, AGNETE ROLUFFS och SUÛANNE MADSDATTER.

(Bl. 1 b) 2. BERNT ARENTSEN fød i Warberg 1641, den 28. Januarij vnder Stenbuckens Tegn wed 4 slet Efftermiddag. Faddere: H. PEDER i Threbleff, Slotzprædic., JENS JENSEN i Munckeschouff, LAURITZ JENSEN Slotzskriffuer paa Halmst., Fru KAREN MARSUIN, JOHANNE JØRGEN HANSENS, INGEBORG HANSDATTER.

3. ARENT ARENTSEN, fød i Warberg 1642, den 16. April ved 9 om Aftenn vnder Martis och Mercurij Planeter, Wederens Tegn * Faddere: MADS RASMUß:, Borgm: ROLUFF HANSEN, NIELS MORTENSEN. Moder. ANE JENßIS, BERTHE PETERS, BERTHE JACOBS D.

(Bl. 2 a) 4. HANS ARENTSEN, fød i Warberg 1643 den 19. Novembris mell. 9 och 10 om Aftenen vnder Merc. och Fisken: □. Faddere: velb. TAGE KRABBE, JØRGEN HANSEN Byf., HANS JENßEN, INGEBORG VILLOMSD: MARGRETE M. HANSIS, ERMEGRD. JACOBSD.

Fløtted fra Warberg 1644 den 17. Janv. til Kiøbenh. Gud giffue lychsaligenn.

5. ANNE ARENTZDATTER, fød i Kiøbenhavn 1644 den 5. Novembris mell. 6 och 7 om Aftenen vnder. Tvilling^{ne}. Faddere: CHRISTOFFER HANßEN, FIND NIELßENN, Raadmend, nu Borgm., LAURITZ MADTZEN, Toldschr. i Helsingøer, MARTHA MARCUS RADEBANTS, MARGRETHE M. MORTENS. Død Junio 1645.

(Bl. 2 b) 6. CHRISTEN ARENTZSEN, fød i Kiøbenh: 1646 den 24 Martij Tisdagn wed 5 slet om Morgenen vnder Veneris Planet. Faddere: MARCKUS RADEBANT, JOHAN STENKUL, CHRISTEN POFFUELßEN, MARGRETE CHRISTOFF. HANSENS, SOPHIE HENDRICH MØLLERS.

7. HERMAND ARENTZSEN, fød i Kiøbenh. 1647 den 15. Junij Tisdagn ved 1 slet om Morgenen vnder. Veniris Plan: △. Faddere: LAURITZ HAMMER, JENS BOYßEN, Toldschriffuer i Kiøbenh., MARGRETHE FIND NIELßENS, ANNA JACOB v. HAMS.

(Bl. 3 a) 8. FREDERICK ARENTZSEN, fød i Kiøbenh. 1648 den 23.

Julij Søndagen wed 5 slet om Morgenen vnder Veneris Planet. Faddere: HANS JØRGENSEN HORSTIO, Med. Doctr., CLAUS RAFN, Byefoged i Kiøbenh: MARGRETE HERMANDS TURESENS, DORRETHER KNUDSDATTER.

Fredr. døde den 30. Julij dernest effter wed 4 slet om Natten, begraaffued i Sanct Nicolai Kirche den 2. Augusti.

9. ANNE ARENTZDATTER, fød i Kiøbenhaffn 1650 den 15. Augusti Torsdagen wed 7 slet om Afftenen (Blad 3 b) vnder Løuens Tegn. Faddere: Doct: TOMAS BARTOLINUS, Profess., ANDERS NIELSEN, Slotzschriffuer paa Helsingborg Slot, MAREN JACOB ANDERSENS, AGNETE PEDER PEDERSENS.

10. MARGRETHE ARENTZD., fød i Kiøbenh: 1652 den 26. Junij Løfuertag wed 7^{1/2} slet om Afftenen, vnder Veneris Planeet och Krabbens Tegn. Faddere: JØRGEN MORTENSEN, Borgemester vdj Nykiøbing i Aatz Her: (Bl. 4 a) HENDRICK FRIJS, Raadmand vdj Kiøbenhaffn, FRANTZ JONSEN, Slotzschriffuer paa Bahuus, ELLSE Doctr. TOMMISSIS, ELSEBET NIELS NIELSENS, INGEBORG WERNER CLOUMANS.

1652 den 21. Septembr. hensof i HErren forbe.te min allerkierriste Hustrue KAREN ARENTZD: Gud lade os igien findis i de æwige Liffens Boliger och trøste och forbiune mig med de effterlatte 8 smaae.

(Bl. 4 b) Mit Æchteskab med min kiere Hustrue METTHE LAURITZDATTER er aff Gud welsigned med følgende

Børnn.

Gud wilde dem af Naade Welsigne, regere och forsiune til sit Naffns Ære, deris Welstand och fællitz Weners Glæde. Amen.

1. JACOB ARENTSEN fød i Kiøbenh: 1654 den 6. May Løffuertag mellem 7 och 8 slet om Afften vnder Jupiters och Mercurij Planeter. Hensof 1663 den 13. April Mandagen. (Bl. 5 a) Faddere: HENDRICH MØLLER, førig. Gen. Toldforv. JØRGEN MATHIESENN Kremer, TOBIAS BROTKORB, før: Tolder i Drammen. MAREN S. Capt. JACOB PEDERSENS, MARIA JOHAN STEENKULS, LEHNE HENDRICH JACOBSENS.

2. KAREN ARENTZDATR., fød i Kiøbenhavn 1655 den 24. Junij, som var S. Hansdag och en Søndag Morgen 3 q. til 4 vndr. Krabbens Tegn. Faddere: HANS NANSEN Borgemester, MORTEN MICHELSEN Raadmand, MARGRETHE HANS HAAGENSENS, KAREN PEDER JENSENS i Bergen.

(Bl. 5 b) 3. LAURITZ ARENTSENN, fød i Kiøbenhavn 1656 den

5. Julij Løffuerdag Afften ved halffg. 10 slet vndr. Tyrens T. Faddere: PEDER PEDERSEN Borgemester, LAURITZ MICKELSEN TUNGE, Raadm., METTHE HANS SØFFRENSENS, KIRSTEN PETER MOTZFELDS. Be.te Lauritz hensoff salig[e]n den 14. Febr: 1658.

4. LAURITZ ARENTSEN fød i Kiøbenh: 1658 den 27. Novembris Løffuer Dag Morg[e]n 5 slet vndr. Tiurens Tegn. (Bl. 6 a) Faddere: H. JENS JACOBSEN, Medtj. Nic., STRANGE TRØNER, ANDREAS FEIGÆ, MARIA MATHIS HANSIS, MAGDALENA HANS P. KLENS.

5. AXEL ARENTSEN fød i Kiøbenhavn 1660 den 3. Septembris Mandag Afften mellom 10 og 11 slet vnder Steenbuckens Tegn. Faddere: M. JESPER LAURITZEN, Rector paa Soer, JENS MOURITZEN Byefoged, KIRSTEN JØRGEN HANSENS, MAREN BERTHOLOMÆI PEDERSENS.

(Med anden Haand:) Axel Arentsøn hensof salig d/ 28. Decembr. 1684 udj Rijbe.

(Blad 6 b og 7 a). Under et lille ovalt, indklæbet Staalstik med et Skjold, hvori en vagtsom Trane, staaende paa en vinget Kugle, med et Dødningehoved i Stedet for Hjelman med Timeglas og Spade som Hjelmtegn og Orme, slynget i Stedet for Hjelmklæde, har Arent Berntsen prentet følgende fire Strofer:

Lycken er trind, Flyer Geswind
 Med Wro vi Tid'n henslente.
 Aarwaag'n wær, Tranen det lær,
 Bered, du Døden kanst wente.
 HERRr' oc Konge, Tien'r oc Bonde
 I Jord wed Orme giørs lige.
 Leff derfor wel, Saa at din Siell
 Kand cronis i Ærens Rige.

Med Lycken far sact, Haf Tiden i act,
 Arbedsom du wær, Tenck oc Død'n wer' nær.
 Beed, gør din fljyd
 Tenck paa Døds Tijd
 At døe lær nu Paa denne Øe
 Saa lefuer du, naar du est døe.

Gud vnde os her at lefue saa,
 Naar wi aff denne her Werden skulle gaa,
 Wi motte aff Hiærted were glade.

For alle Guds Gaffuer tacke da,
 Saa frydefuld ind i Himmerig gaa
 Wed JESum Christum allesammen,
 Det vnde os Gud Fader. AMEN.

O gifue det Gud, Wi efter dine Bud
 Kunde os saa skicke tilsammen
 At vi med dig Ævindelig
 I Himmerig
 Kunde leffue i Salighed. Amen.

Derefter har han tilføjet:

Denne Bog hafuer ieg foræred min allerkieriste Wen Karen
 Arents D: til gudelig Øffuelße i et christeligt Leffnetz Beflitning och
 Fremdragelse och til derpaa følgende en salig Affskeeds Erlangelse.
 Munckeskouff den 26. Maj 1639.

Som Daudid oc Jonathan af Siele eenhiertig' vare
 Wor' Hierter saa O HERre til Døden sammen spare.
 Arent Berntsen Bergen.

(Bl. 7 b) Denne Bog atter foræred min anden allerkieriste Wen
 Metthe Lauritzdatter til gudelig Øffuelße och Erindring om Dødbens
 v-viße Tijd, Sted och Maade och da derpaa følgende saligt Ændelights
 Erlangellße. Haf: den 26. Julij 1653.

O Gud som BOAS from
 Med RUT den dydig Quinde
 Forsiuned' heel sælsom
 Saa lad din Hielp oss finde.
 Arent Berntsen.

(Bl. 8 a) 6. JOHANNE MARIA ARENTZD. føed vdj Kiøbenhafn 1662
 den 17. Novembris Mandag Afften mod 9 slet vndr. Veneris och
 Mercurij Planeter. Faddere: CASPAR BARTHOLINUS Doctr. juris.,
 WILLOM FYREN Raadmand, MARTHA HANS PEDERß BLATS, MAREN
 ERICH MUNCKS.

7. JACOB ARENTZSENN føed vdj Kiøbenhafn 1665 den 23. Fe-
 bruari Torsdag Afften 6¹/₂ vnder Scorpionen. (Bl. 8 b) Faddere:
 B. CHRISTOFFER HANSEN, BALTZER SECKMAND, Raadm., LEONHARD
 CLOUMAND, Raadm., ANNE d. PEDER REESENS, SOPHIA HANS NANSENS.

Be.te Jacob Arentsenn hensof udj Herren Ao. 1680 d/ 17. Febr., be-graffuen udj Roskillde Domkircke.

(Med anden Haand:) Arnt Bernsen, Byeskriver i Khavn, siden Raadmand ibd. Født i Bergen 1610, døde i Khvn 1680, d/ 29. Dec. har oversadt denne Bog.

Bag i Bogen findes ligeledes syv hvide Blade, hvoraf 1 a-4 a indeholder en „Bøn for Trolofuede och Æchte Folck“, dateret Kiø-benhavn den 18. September 1653 og med Navnene Arent Bernts: Metthe Lauritzd. under. Begge Navne, saavelsom Bønnen, er skrevet af Arent Berntsen, ligesom den „En christelig Hußmoders Bøn“, der findes paa de følgende 3 Sider. Derefter har Mette Lauritsdatter indført:

(Bl. 5 b) 1693 den 14. Mai reste min Son Larß Arentsen herfra och till Ferø. Gud giffue løkelig Reise.

(Bl. 6 a) Anno 1680 den 29. Decembris om Morgenen imellom 5 och 6 hensof hasteligen, dog saligen min allerkieriste Mand Arent Berntsøn udj Herren, Gud unde oß een glædelig Forsamling igien paa den yderste Dag och imidlertjd trøste och husvale mig med de 4 efterlatte uforsiuftede Børn for hans hellige Naufns Skyld. Amen.

Mette sal. Arent Berntsens.“